MITROPOLITUL ANDREI ŞAGUNA

Un mare reformator şi luptător naţionalist

Intr'un „atestat" de studii eliberat de o şcoală catolică din Pesta, din anul 1826, se certifică absolvirea în condiţii eminente a lui „Anastasie Şaguna de religie romano-catolică şi după naţiune „hungarus" (?).

Acel Anastasie Şaguna, care însă nu era de naţiune „hungarus", după cum a fost trecut greşit în „atestul" din 1826, ci român — părinţii săi fiind de origină aromânească din Macedonia — a ajuns la maturitate vicar general, episcop şi apoi mitropolit al bisericei creştine ortodoxe din Transilvania.

Cum se explică faptul, că tânărul Anastasie Şaguna, „romano-catolic" şi absolvent al unei şcoli catolice în 1826, a putut să ajungă după două decenii vicar general, apoi şef al Bisericei ortodoxe şi conducător spiritual şi politic al Românilor din Transilvania?

Dacă nu sunt bine lămurite cauzele trecerei sale la biserica romano-catolică, la vârsta adolescenţei, se ştie să sub influenţa binefăcătoare a mamei sale, „studentul" Şaguna a revenit la credinţa strămoşească. A fost atunci o revizuire de conştiinţă şi poate chiar o minunată previziune a misiunei mari şi grele ce o avea de îndeplinit în viitor Şaguna, ca păstor sufletesc şi îndrumător cultural şi politic al neamului său nedreptăţit de veacuri.

In adevăr, în epoca aceea turbure, când toate naţionalităţile din Austria şi Ungaria, presimţeau apropierea furtunei ce avea să zguduie din temelii şubreda alcătuire a imperiului-mozaic habsburgic, Românii din Transilvania şi Banat, aşteptau un om providenţial, care să-i îndrumeze pe calea mântuirei şi înălţării. Acel om a fost Andrei Şaguna, care în 1846, cu doi ani înainte de izbucnirea revoluţiei, fusese numit vicar general ortodox în Transilvania.

Dacă, la început, nimeni dintre Români, n'a putut să vadă într'ânsul pe omul aşteptat şi dorit, impus de acele vremuri de grea cumpănă, faptele sale l-au descoperit. Căci Andrei Şaguna n'a fost numai un păstor sufletesc, un conducător al unei biserici, ci un animator, un reformator, un mare organizator şi îndrumător atât în ordinea spirituală, cât şi în cea naţională şi culturală.

Spirit echilibrat, disciplinat, ordonator şi clar văzător, mai mult realist de cât romantic; minte luminată şi ageră, adaptată cerinţelor vremei şi progresului; cunoscător adânc al trecutului neamului românesc şi al stărilor de lucruri din Transilvania şi din întreaga monarhie habsburgică; dispunând de o voinţă puternic afirmată şi de o energie creatoare, Andrei Şaguna, din ziua instalării sale în Transilvania pe scaunul de vicar general, şi-a dat seama, că rostul misiunei sale este atât de ordin bisericesc-cultural, cât şi naţional-politic; că el trebue să fie în serviciul permanent al neamului său, în dubla sa calitate de păstor sufletesc şi de îndrumător cultural şi politic. De aceea întâia sa grijă a fost să reorganizeze biserica ortodoxă, să-i asigure rolul precumpănitor ce i se cuvine. In acest scop Şaguna a dat o deosebită atenţiune recrutării, educaţiunei şi misiunei ce o au de îndeplinit preoţii, în strânsă legătură cu nevoile religioase, culturale şi naţionale ale poporului românesc din Transilvania. Tot lui Şaguna se datoreşte înălţarea locaşului Mitropoliei din Sibiu.

Biserica ortodoxă, cea mai veche din Transilvania şi Ungaria, considerată până atunci de duşmanii săi, „eretică" şi nedemnă de a se bucura de drepturile şi privilegiile celorlalte biserici recunoscute, a recâştigat independenţa multumită operei reformatoare a lui Şaguna şi locul ce i se cuvenea, nu numai prin numărul imens al credincioşilor săi, dar şi prin însuşirile morale şi intelectuale ale slujitorilor săi.

Conducătorul Saşilor, Iacob Rannicher a caracterizat astfel, în 1855, pe Şaguna, în calitate de reformator:

„El a lovit în stâncă şi a deschis pe seama poporului său izvorul culturii intelectuale. Aşa putem caracteriza pe Şaguna, care a săvârşit în anul 1850 pentru Români şi pentru credincioşii bisericii gr.-răsăritene din Transilvania acelaş lucru pe care îl făcuse cu 300 ani mai înainte Honterus pentru biserica reformată şi pentru Saşi".

MITROPOLITUL ANDREI ŞAGUNA

Andrei Şaguna a apărat apoi cu multă însufleţire, pricepere şi tact cauza naţională şi a susţinut totdeauna, în împrejurările cele mai grele, drepturile poporului român din Transilvania, împotriva ungurilor, ce le-a nesocotit în curs de veacuri.

Glasul lui Andrei Şaguna a răsunat pe Câmpia Libertăţii de lângă Blaj în ziua de 3/15 Mai 1848; în toate adunările şi conferinţele naţionale ale Românilor ce s'au ţinut la Sibiu şi Alba Iulia; ca şi la Curtea imperială şi în Senatul imperial din Viena, — fie împotriva anexării forţate a Transilvaniei la Ungaria; a şovinistului revoluţionar maghiar Kosuth şi a conducătorilor Ungariei ce voiau să ţină în stare de iobăgie pe Români; fie pentru susţinerea drepturilor neamului său asuprit pe temeiul principiului naţionalităţilor şi al egalităţii de tratament şi al liberei determinări. El n'a implorat, nici la Viena, nici la Budapesta, bunăvoinţa celor ce credeau că pot dispune cum vor de soarta poporului român din Transilvania, Banat şi Bucovina, ci le-a cerut cu demnitate şi stăruitoare tărie, ca reprezentant împuternicit şi conducător sufletesc al neamului său, recunoaşterea drepturilor şi libertăţilor naturale, în numele principiilor ce sunt la baza civilizaţiei şi a ordinei sociale, invocând totdeauna existenţa străveche a Românilor între Tisa, Dunăre şi Carpaţi, cu multe secole înainte de invazia maghiară în Panonia, numărul lor superior celorlalte grupări etnice, orginea şi cultura lor latină.

Andrei Şaguna a desfăşurat şi o activitate rodnică în domeniul cultural şi ziaristic. El a întemeiat o tipografie „diecezană" la Sibiu şi ziarul „Telegraful român", pe care l-a condus şi redactat împreună cu Aron Florian, timp de două decenii.

La acea tipografie s'au tipărit sub îngrijirea lui Şaguna 12 minee şi Biblia ilustrată, între anii 1853—1858, numeroase cărţi de ştiinţă, de literatură, de învăţături practice şi calendarul diecezan.

In această tipografie şi-a tipărit Şaguna operele sale: „Compendiu de drept canonic", care a fost tradusă şi în ruseşte şi „Istoria bisericei ortodoxe răsăritene univesale", în două volume.

Nu trebue să uităm că în acele vremuri, împreună cu ceilalţi luptători naţionalişti români, mitropolitul Andrei Şaguna a protestat împotriva anexării Transilvaniei de Ungaria, atât în 1848, cât şi în 1861—1867 şi a fost până în ultimele sale zile, credincios slujitor al bisericii şi neamului nostru, păstrând neştirbită credinţa în înfăptuirea unităţii naţionale.

De aceea numele lui Andrei Şaguna va rămâne înscris în paginile istoriei renaşterii noastre naţionale şi culturale.

R. SEIŞANU

Cuvântarea lui Octavian Goga în 1923 la mormântul lui Şaguna la Răşinari

Cu prilejul comemorării a 50 de ani dela moartea lui Andrei Şaguna, Octavian Goga a ţinut la Răşinari, la mormântul marelui prelat următoarea cuvântare:

„Mormintele sunt pe seama morţilor lăcaşuri de odihnă, pe seama viilor urme evocatoare

„Posteritatea ne opreşte în pragul lor ca să smulgă tainele vieţii ce a fost, să descifreze impulsul unei energii, sau să culeagă un învăţământ pentru ziua de mâine Deasupra fiecărei cruci din ţintirim planează o poveste din trecut, care luminează în veşnicie. Sunt cruci de poveşti umile ca para gălbuie a unui opaiţ în amurg, crucile mulţimii anonime revenite la sânul ţărănii primitoare. Sunt cruci însă al căror înţeles străluceşte departe ca un stâlp de foc călător în noapte; sunt crucile risipitorilor de suflet ce au ocrotit o idee şi au lăsat-o moştenire spre binele altora. A te apropia de ele înseamnă a face să reînvie subt ochii tăi unele din forţele creatoare, care au dus societatea în eterna ei primenire mai înainte cu un pas. Pentru noi toţi, mauzoleul Mitropolitului Şaguna este un asemenea prilej de împrospătare a amintirii unei rare energii rodnice, cheltuite pe deaintregul în slujba neamului.

„Este poate cel mai evocator mormânt al românismului din Ardeal, de o sută de ani încoace, fiindcă subt lespedea lui doarme omul care a realizat cele mai mari binefaceri pe seama acestui colţ de pământ .Dela groapa lui Şaguna, ca depe o culme de înaltă retrospecţiune istorică, vedem desfăşurându-se unul din cele mai luminoase capitole din însăşi existenţa noastră.

„Veacul al nouăsprezecelea, perioada de procreaţie a României moderne, a scos pe arenă o admirabilă pleiadă de personalităţi. Ca după un îndelung somn letargic, în care s'a acumulat o sevă milenară, puterile latente au isbucnit pe amândouă laturile Carpaţilor şi poporul nostru a revenit la viaţă, a fost zguduit din toropeala lui cu o egală intensitate subt toate stăpânirile politice de atunci. Un fluid misterios i s'a comunicat parcă în tot organismul lui şi l-a adus în mişcare. Lozincele vremii au găsit deodată răsunet în oropsitele Principate dunărene şi în Ardealul chinuit de apăsarea iobăgiei. Un suflu romantic, o grabă febrilă de viaţă, un val impetuos de porniri generoase a luat conştiinţa obştească în stăpânire, ca întotdeauna în ajunul marilor primeniri. Dincoace şi dincolo de munţi setea de lumină şi de dreptate a început să agite într'un fel neobişnuit rândurile mulţimii şi ca prin minune din adormirea unui mediu primitiv patriarhal, a crescut dintr'odată o generaţie de intelectuali frământaţi de problemele neamului, militanţi îndrăzneţi şi gata de ultimul sacrificiu pentru izbânda visului lor. E generaţia ideologilor dela patruzeci şi opt, cum s'a obişnuit să-i numească posteritatea, cei cari în Muntenia şi Moldova au făurit unirea şi războiul de independenţă, paralel cu mănunchiul care a îndrumat destinele neamului aici în Ardeal, după prăbuşirea feudalităţii.

„Românii de subt Habsburgi s'au găsit în faţa evenimentelor epocale dela jumătatea veacului trecut orfani de o clasă conducătoare. Un popor de ţărani clăcaşi, călăuzit de preoţii lui, era Ardealul nostru dela patruzeci şi opt. Şcolile dela Blaj, singure luminau pe acest fond de tristă părăsire ca o candelă în întunerec. De aceia a trebuit o răscolire a tuturor instinctelor de viaţă, ca menirea noastră istorică să poată fi îndeplinită. Incordarea supremă s'a făcut şi o vastă eflorescenţă de oameni a răsărit pentru toate trebuinţele. In mersul revoluţiei, preoţimea a unit crucea cu spada, s'au ivit clerici în fruntea legiunilor de lăncieri, tineri advocaţi au devenit comandanţi de armată, în vreme ce profesorii de teologie s'au improvizat în codificatorii doctrinei noastre politice. Totul s'a pus în mişcare, toate rezervele s'au înşiruit pe câmpul de bătate în marele examen al neamului. Această revărsare de energii însă trebuia ordonată, ţinută în frâu şi valorizată cu un obiectiv politic bine determinat. Se cerea deci o operă de chibzuită cerebralitate, se cerea spiritul şi intuiţia de geniu care stăpâneşte vâltoarea turbure, se cerea omul excepţional.

„Rolul acesta l-a avut Andrei Şaguna, descendent al Pindului, trimis de soartă ca un ajutor venit de sus în tabăra Ardelenilor. Tânărul vicar din preziua învălmăşelii generale s-a aşezat dela început în această largă perspectivă istorică, a ajuns repede un centru al mişcării şi mâna lui viguroasă a prins cu putere toate iţele .Inţelegând din primele momente că milioanele de ţărani români din vremea lui sunt predestinaţi unei conduceri teocratice, el a făcut din cârja vlădicească un sceptru de îndrumare politică. Deosebitele sale însuşiri îl impuneau în fruntea trebilor. Minte de o comprehensiune cu totul particulară pentru toate situaţiile politice, om de tact şi fin diplomat, spirit cizelat de cultură şi perfect echilibrat, pregătit deopotrivă pentru speculaţiunile abstracte ca şi pentru acţiunile pozitive, urmaşul de scaun al blagocestivului Vasile Moga, aducea cu sine şi un element psihologic nou, linia de avânt şi îndrăzneală, temperamentul de revoluţionar şi conspirator, o reminiscenţă atavică, cine ştie, din sufletul agitat al Macedoniei. Inzestrat cu o personalitate multiplă şi bogată, Şaguna a devenit astfel diriguitorul destinelor noastre politice în Ardeal. Dela memorabila Adunare de pe Câmpul Libertăţii la Blaj, unde figura lui venerabilă asemănătoare imaginei lui Andrei Hoffer, eroul tirolez din pânzele celebre ale lui Defregger, domina mile de ţărani şi până în clipa din urmă a acestei frumoase hărbăţii, cel mai demn principe al bisericii noastre a fost pe planul întâi al tuturor acţiunilor constructive la noi. In acest cadru de ansamblu al sbuciumului unui popor trebue apreciată munca lui Şaguna. Ardealul românesc, chemat la o viaţă politică prin străduinţele arhipăstorului agreat la Curţile din Viena şi Petersburg, se înfăţişea ca un spaţiu întins şi gol, pe care totul trebuia clădit. Neobositul constructor a luat asupra sa covârşitoarea sarcină de a crea instituţiile trebuitoare pe seama milioanelor care au tânjit în umbră, cheltuindu-şi puterile într'o continuă şi laborioasă trudă, făcând „tuturor toate", după zisa scripturii.

„Grija de căpetenie a clericului mândru de tagma lui a fost ridicarea bisericii ortodoxe din prăbuşirea şi umilinţa ei şi reînvierea vechilor mitropolii cotropite de vitregia vremilor. Când această ţintă extrem de dificilă a putut fi atinsă, înfrângându-se prin influenţa şi străduinţele lui conduita tradiţională a burgului vienez, noul mitropolit şi-a putut pune în lucrare ideile de organizator. In Constituţia ce a dat bisericei sale i se invederează întreg spiritul de prevedere politică unit cu cea mai subtilă înţelegere a problemelor morale. Statutul organic al lui Şaguna, opera lui personală, rămâne pentru toate vremile la noi „magna charta" a organizării bisericeşti.

„Pe temeiul unei complete autonomii şi înfrăţită cu complexul trebuinţelor unui popor prin participarea preponderentă a mirenilor la toate organele ei de administraţie, guvernându-se prin votul obştesc şi prin sistemul electiv, biserica orânduită de Şaguna a devenit cea mai puternică cetate de afirmare şi apărare naţională, lăsând viitorului mai norocos indicaţiile precise pentru organizarea integrală a bisericii noastre.

„Prin activitatea lui pe tărâm bisericesc, mitropolitul Andrei Şaguna a depăşit graniţele eparhiei sale şi a menţinut contactul permanent cu românismul de pretutindeni.

„Dar alături de această prodigioasă frământare la adăpostul Crucii, sufletul lui înregistra toate nevoile curente şi din scaunul arhieresc pe care prestanţa şi prestigiul lui personal îl transformaseră într'un piedestal de mare senior, bătrânul cu chip de vultur cobora des, fie că îl chema arena publică cotidiană, unde un sfert de veac a fost supremul paznic, fie că probleme culturale sau economice îl preocupau pentru întărirea neamului.

„Când a fost în preajma apusului, deodată cu stingerea lui, o furtună vrăjmaşe îşi pregătea deslănţuirea asupra ogoarelor unde s'a risipit sămânţa lui Şaguna. Era de imperialism unguresc şi-a scos la iveală atotputernicia, lăsând să cadă pe bietul Ardeal, după o perioadă de destindere, urgia anilor răi din Biblie. Mosneagul dârz a înţeles toată amărăciunea vremilor schimbate, şi a murmurat trist în barba de patriarh: „Flere possum, sed juvare non".

Intrânt în cale ca un stejar despicat de fulger la margine de drum, a privit împrejur să-şi găsească un colţ pentru repausul de veci. Şi atunci, în acele clipe rezumative ale vieţii, căutând un simbol să-i întrupeze tot rostul pe lume, drumeţul dela Pind care urcase toată scara măririlor, el, prietenul arhiducilor dela Viena şi oaspele splendorilor imperiale, şi-a ales lăcaş de odihnă într'un sat de ţărani la poală de codru verde, la Răşinari, în coasta graniţei ce trebuia să cadă, într'o atmosferă rustică de românism pur, în mijlocul crucilor de lemn ale acestor ciobani dela munte, care semnificau mai limpede trăinicia rasei şi pecetea de eternitate a năzuinţelor noastre".

Domnii abonaţi sunt rugaţi ca la orice reclamaţie sau schimbare de adresă să binevoiască a ne trimite eticheta cu care primesc ziarul, iar spre a fi prompt serviţi la reînoirea abonamentului să lipească pe cuponul mandatului poştal eticheta abonamentului expirat.

In cursul GRIPEI contra TUSEI...
SIROP FAMEL
PRODUS DE INCREDERE

când termometrul a început să coboare, când zilele s'au tăcut mai scurte, când afară e umed şi urât, cum aveţi nevoe de un mijloc contra răcelii. Dacă simţiţi că vă pândeşte o gripă, luaţi repede o caşetă de Algocratine care face să nu staţi la pat, să nu lipsiţi dela serviciu, să nu trebuiască să vă izolaţi.

ALGOCRATINE

vindecă durerile de orice fel, sciatică şi guta, reumatismul şi nevralgiile, durerile de cap şi de dinţi, durerile menstruale, răceala. ALGOCRATINE apără şi vindecă, cruţă şi însănătoşeşte.

La farmacii şi droguerii

LUI 1941...

In negura de vremuri un nou semnal de foc,
Un sol de lacrimi, poate, sau crainic de noroc.
Noi nu te ştim şi totuşi, an nou, te prăznuim
Uitând că tu ne-apropii c'un pas de ţintirim.
Pe pomul vieţii mugur, vei creşte, vei muri
Iar după tine altul ca tine va 'ncolţi.
Ce rod ne vei aduce? De bine sau de rău?
Nu ştim, dar totuşi veseli slăvim surâsul tău.

Statornic prinţ al vremii e numai Igdrasil,
El moarte e şi viaţă, bătrân e şi copil,
Tulpina lui se pierde în neguri de mormânt
Şi Nornele-i dau apă izvorului cel sfânt.
Cu fruntea lui se'nalţă spre tronul lui Odin
Ce'n slavă-i cârmueşte destin după destin,
Şi'n fiecare frunză a lui şi 'n orice ram
Sunt vieţi de om, sunt veacuri şi neamuri după neam.
Cum freamătă într'însul tot geniul lumii-aceşti,
De la 'nceput de vremuri!... . . . . .
. . . . . .

. . . . . Şi tu, an nou, tu eşti
Un nerv de nerv al frunzei acestui pom al sorţii
Cu fruntea 'n cer, tulpina 'n împărăţia morţii...

Şi dacă azi cu-alaiuri noi te sărbătorim
Uitând că ţu ne-apropii c'un pas de ţintirim
E că slăvim în tine Speranţa... Fără Ea
Ce ţeluri spre mai bine în viaţă am avem?
Nădăjduim că, poate, în tolba ta de-argint
Tu nu ne-aduci iluzii ce sufletele mint,
Ci binecuvântarea unui slăvit noroc
Ca să ne stai lumină pe-al vieţii labirint,
Mai mândru cum pe munte stă un semnal de foc.

LEONTIN ILIESCU

Inaugurarea localului şcolii din Ştefăneşti-Ilfov

In satul Creţuleasca, pendinte de com. Ştefăneşti s'a sfinţit noul local de şcoală ridicat de d-na Elena Gh. Cristescu, proprietară din localitate.

Erau de faţă: donatoarea, d-nii V. Roşca insp. şc. al jud. Ilfov, Eugen Bucheru şi insp. al plăşii Băneasa, Il. Cristescu, corpul didactic al şcolii Tunari, condus de d. Gh. Ghimpeţeanu, corpul didactic al şcolii Ştefăneşti Nr. 1, condus de d-na Paula Bucheru, autorităţile comunale şi mulţi săteni.

Au vorbit, lăudând frumuseţea gestului, d-nii: Vasile Roşca, insp. şc., Gh. R. Curicuţă primarul comunei şi d-na Ana Hudiţă inv. la şccala Creţuleasca. A urmat un program alcătuit din coruri, poezii şi o piesă de teatru.

După amiază, la şcoala Ştefăneşti nr. 1, de sub conducerea d-nei Paula Bucheru şi în prezenţa d-lor insp. V. Roşca şi Eugen Bucheru, prof. Eugen Luca, un mare sprijinitor al şccalei ing. Mümjunschi şi un mare număr de săteni, s'au împărţit ajutorarea copiilor săraci, în cadrul serbării pomului de Crăciun.

Elevii şcoalei Ştefăneşti au executat minunate coruri pe 2 şi 3 voci, datinele de Crăciun şi o bine reuşită piesă de teatru.

A vorbit lăudând munca învăţătorilor şi strădania Ajutorului Legionar — căruia se datoresc darurile, d-l Eug. Bucheru.

Port din nordul Ardealului

Afecţiunile pielei

Durerile provenite din bolile de piele pot fi evitate, întrebuinţând la timp Pomada Cadum. Ea opreşte îndată mâncărimea, potoleşte şi vindecă orice iritaţie sau inflamaţie a pielei. Multe suferinţe pot fi evitate, întrebuinţându-se din timp Pomada Cadum contra eczemei, bubelor, pecinginei, răiei, erupţiilor, sgârieturilor, hemoroizilor, cojilor de pe bube.

Lt. Col. Const. Atanasiu: IDEOLOGIE ŞI RĂZBOIU

Incercările de valorificare a omului şi a spiritului sunt întotdeauna binevenite. Şi, în ultimă analiză, lucrarea d-lui colonel C. Atanasiu constitue o astfel de încercare. Este preţuirea omului şi a atitudinei sale spirituale faţă de fenomenul uman cel mai complex, şi, din nenorocire, actual, „răsboiul". Ce importanţă se dă omului în toate chestiunile care privesc războiul se vede şi din varietatea problemelor discutate în lucrarea de care ne ocupăm aci: Explicaţia psihologică a înfrângerei polone; Statica şi dinamica războiului — „Fenomenul militar finlandez.. psihologia înaltului comandament, — Invăţăminte din războiul actual, atâtea capitole, care reprezintă toate o explicare a ultimelor evenimente militare din Europa — (evenimente care ştim că depăşesc prin consecinţe, domeniul strict militar) — prin prizma unei concepţii idealiste „spiritul deasupra materiei".

Pentru numeroasele date informative de cea mai vie actualitate, pentru interpretarea lor idealistă — pentru învăţămintele pe care le putem trage din paginile istoriei ce se scriu azi — cartea se citeşte cu plăcere şi interes nu numai de specialiştii militari, ci de oricine se preocupă de marile probleme ale prezentului, pentru toţi care doresc o explicare a surprinzătoarelor „minuni" şi care doresc mai ales pentru neamul nostru — ieşirea biruitoare din suferinţele prezentului,

I. GABREA